

TURVAKÄRKEÄ DUUNIIN KONEPAJOISSA ON EROA – MYÖS TURVALLISUUSASIOIDEN SUHTEEN

TEKSTI: SAMI J. ANTEROINEN
KUVA: SINI PENNANEN

"Työpaikan työturvallisuus
lähtee jokaisen – niin
työntekijöiden kuin
esimiesten – korvien välistä."

"Hitsarin niellessä käryä keuhkoihin vuodesta toiseen, tämä ennenkin tai myöhemmin näkyy sairauspoissaoloina."

Työturvallisuus ei ole uusi asia konepajoilla, vaan se on jotain, johon on panostettu määrätietoisesti jo vuosikymmenten ajan. Yhdestä muotista turvallisuuskäytännöt eivät tänä päivänä kuitenkaan ole, vaan kussakin paikassa on herkästi omanlaisensa turvallisuuskulttuuri. Työpaikan työturvallisuus lähtee jokaisen – niin työntekijöiden kuin esimiesten – korvien välistä.

Juha Merjama Tapaturva Oy:stä toteaa, että kentän tilanne on varsin kaksijakoinen: on paljon työturvallisuudessa hyviä yrityksiä, mutta on myös paljon huonoja.

"Tulevaisuus näyttää siltä, että parhaat parantavat edelleen, mutta huonot eivät tee mitään – eli polarisoituminen

lisääntyy", toteaa Merjama ja arvioi, että valtakunnan tasolla tilastoissa tapahtuu parannusta juuri tuon tunnollisen edelläkävijäjoukon ansiosta.

Hyvissä pajoissa työ tehdään hyvässä työympäristössä asianmukaisella välineistöllä tuottavasti vailla kiirettä. Huonoissa

sitten väännetään hiki hatussa ja tehdään mitä ehditään – kaaos hallitsee ja aikataulut paukkuu. Stressi ja kiire johtavat haaverista toiseen.

Homma hanskassa?

Tapaturva Oy on työturvallisuuden ja tapaturmien torjunnan asiantuntijayritys, jolla on hyvä tuntuma suomalaiseen työnteeseen – eikä vähiten sen takia, että tänäkin vuonna yrityksen asiantuntijat ovat vierailleet noin sadassa työpaikassa.

Juha Merjaman mukaan kaikkein kehoimmin turvallisuusasiat haittavat yritykset ovat pieniä firmoja, joissa työturvallisuusosaamista ei ole – tai työturvallisuutta ei jostain syystä koeta tärkeäksi. Kyse on kuitenkin enemmänkin fiedon puut-

teesta tai vääristä/vanhentuneista käsityksistä tai mielikuvista kuin siitä, ettei turvallisuutta sinänsä arvosteta.

"Firman koko ei kuitenkaan ole mikään autuaaksi tekevä juttu, on niitä huonoja keskiuuria ja isojaakin yrityksiä. Ja vastaavasti hyviä pieniä", Merjama muistuttaa.

Mieti ennen kuin teet

Merjaman mukaan suurimmat työturvallisuuteen liittyvät harhaluulot koskevat usein hintalappua – ajatellaan, että työturvallisuus maksaa paljon tai haittaa työn tekemistä. Merjama myöntää, että huonosti toteutettuna näin voi ollakin, mutta – kuten kaikkea muutakin – myös työturvallisuutta ja sen nimissä tehtäviä ratkaisuja pitää suunnitella.

"Hyvin toteutettuna työturvallisuus tekee työstä turvallisempaa ja sujuvampaa, mielekkäämpää ja tuottavampaa. Tämä johtuu siitä, että tapaturmat johtuvat usein sähläyksestä tai siitä, että tehdään jotain, mitä ei olisi ehkä pitänyt tehdä – eli suunnittelemattomuudesta."

Turvallisuus maksaa, mutta se toinen vaihtoehto yleensä maksaa loppupeleissä paljon enemmän. Jokainen firma voi sitten valita maksaako nyt vai myöhemmin, Merjama heittää.

Asiakaskuntakaan ei ole tietämätön turvallisuusasioista. Merjama tietää tapauksia, joissa suomalaisiakin yrityksiä on suljettu tarjouskilpailujen ulkopuolelle, koska asiakkaat eivät ole olleet tyytyväisiä firman turvallisuustasoon. Kyseiset firmat eivät ole siis päässeet tekemään tarjoutua lainkaan – ja kyse ei ole väärästä hinnoittelusta tai huonosta tuotannon laadusta, Merjama huomauttaa.

"Turvallisuustasoa käytetäänkin esimerkiksi yhtenä toimitusvarmuuden mittarina."

"Turvallisuus maksaa, mutta se toinen vaihtoehto yleensä maksaa loppupeleissä paljon enemmän."

Selvää säästöä

Karoliina Siukola Jokamuovi Oy:stä toteaa, että työturvallisuuteen panostamalla yritys parantaa myös kustannustehokkuutta. "Turvallisuusasioilla on iso vaikutus kustannustehokkuuteen", Siukola toteaa.

Jokamuovi tekee turvallisuuskäsitteitä, jotka suojaavat käyttäjänsä vaarallisilta kemikaaleilta ja mekaaniselta kulutukselta. Siukola toteaa, että pajoissa kyllä ymmärretään riittävän suojauksen merkitys, mutta parantamisen varaa on vielä.

"Monesti ajatellaan, että kun kerran on se suojaus käytössä, niin sitten on lupa ottaa niitä riskejä. Tästähän ei ole lainkaan kysymys", Siukola toteaa.

Erityisen hatunnoston Siukolalta saa kotimainen työsuojelupäälliköiden verkosto, joka on laittanut paljon aikaa ja energiaa siihen, että nämä asiat saadaan kuntoon maan joka kol-

kassa. "Toiminta on saatu nyt riittävän kattavaksi ja koulutus takaa, että käytettävissä on uusinta tietoa", Siukola summaa.

Hinta vai laatu

Jotain näkemyksiä kunnostamisesta kentältä aina kuitenkin kuuluu – ja aika usein kinataan hinnasta. Siukolan mukaan on toimijoita, jotka voisivat edetä vaihteeksi laatukärjellä, eikä aina yksinomaan hintapainotteisesti. "Kyllä turvallisuusasioissa se on laatu, joka ratkaisee."

Valoisampaan suuntaan ollaan kuitenkin jatkuvasti menossa ja Siukola näkee, että tulevaisuus rakentuu pienistä parannuksista, jotka hiljalleen muuttavat koko turvallisuuskulttuuria entistä paremmaksi.

"Turvallisuusasiat ovat useimmissa paikoissa normaali, jokapäiväinen osa toimintaa eikä sillä puolella esiinny suuria ongelmia", Siukola toteaa.

Suojat kuntoon

Naritek Oy myy ja maahantuo manuaalikoneiden suojaalaitteita. Yrityksen huoltopuolesta vastaava Mika Kilpiäinen kertoo, että suoja kysellään yleensä työsuojelutarkastusten jälkeen; yritys pyrkii myymään niitä myös, jos asiakaskäynnillä huomataan puutteita.

"Suomalaisen metalliteollisuuden konekanta on aika iäkäs ja siten koneiden turvallisuustaso ja turvalaitteet on usein jäänyt hankinta-ajankohdan määräysten mukaisiksi. Uusissakin koneissa löytyy joskus puutteita, jos ostaja ei ole tietoinen tämän päivän määräyksistä", toteaa Kilpiäinen.

Hänen mukaansa muutamat yritykset ovat aktiivisesti

parantamassa omien koneidensa turvallisuustasoa ja hankkivat erilaisia turvalaitteita vanhempiin koneisiinsa ja tekevät/teettävät turvatarkastuksia koneisiinsa ja konelinjoihin.

Kuka kantaa vastuun?

Mika Kilpiäinen näkee, että työturvallisuus nähdään usein ongelmana siksi, että se vaikeuttaa itse työn tekemistä – mutta tämä pitää paikkansa vain ani harvoin.

"Kun on totuttu tekemään asiat määrättyllä tavalla, niin se hidastaa työtä kun joutuu avaamaan jonkun suojan ennen kuin pääsee kappaleeseen käsiin. Joskus olen verrannut kahta

koneita, joista toisessa on ollut suoja alusta alkaen ja toiseen – vanhempiin koneeseen – ne laitetaan muuttaman käyttövuoden jälkeen. Vanhan koneen käyttäjä saattaa purnata, kun tulee työtappoihin muutoksia, mutta uuden koneen suojausta tuskin puhutaan

mitään, kun ne ovat siinä olleet aina", Kilpiäinen kuvailee.

Häneen mukaansa vastuusaitoita ei pajoissa vielä korosteta tarpeeksi – jos tapaturma sattuu, niin kuka on vastuussa ja missä mittakaavassa sekä kuka on vastuussa koneiden turvallisuustason ylläpitämisestä?

"Lähin esimies on vastuussa kaikesta mitä työntekijät tekevät, myös siitä, käytävätkö he turvalaitteita tai ohitetaanko ne, ja sitä vastuuta ei pysty kiertämään", Kilpiäinen napauttaa yksikantaan. Työnantajalla taas on vastuu koneiden kunnosta ja turvallisuustasosta.

Tulevaisuuteen Kilpiäinen katsoo suhteellisen luottavaisin mielin, sillä huonossakin taloustilanteessa turvallisuus jää harvoin täysin retuperälle. Vaikka uusia koneita ei ostetakaan,

vanhoja koneita kunnostetaan ja niiden turvallisuustasoa parannetaan.

Hitsarin puolella

Jyrki Rautio vastaa hitsarien turvallisuusvarusteista Esab Oy:ssä. Kansanvälinen yritysajatti on jo pitkään vienyt eteenpäin viestiä terveyden ja turvallisuuden tärkeydestä hitsauksessa. Olennaisessa osassa ovat luonnollisesti henkilösuojaimet, jotka suojaavat hitsaajaa mm. kipinöiltä, säteilyltä, savuilta ja meluilta. Työnantajien pitää tehdä myös riskinarviointia, minkä perusteella voidaan toteuttaa tarpeellisia turvallisuustoimenpiteitä.

Raution mukaan muutamassa vuodessa onkin nähty melkoinen kehitys: kun hitsareilla takavuosina oli vain harvalla raitisilmapuhallimet maskissa, niin nyt harvinaisuus on se yksinäinen ratsastaja, jolla moista ei ole.

"Vielä kymmenen vuotta sitten pajoilla vain ehkä kahdella kymmenestä oli raitisilmapuhallin käytössä. Nyt asetelma on kääntynyt päällelleen ja se on yksi tai kaksi koveria kymmenestä, joilla sitä ei ole", Rautio toteaa. Aikaisemminkin tosin firmoilla oli jonkin verran raitisilmapuhallimia käytössä, mutta niistä ei jostain syystä pidetty hirveästi melua – ehkäpä siksi, että kun käyttö alkaa yleistyä, kaikki alkavat pikkuhiljaa niitä vaatia. Jatkot konepajat ovat siis saattaneet ajatella kylmästi kustannuksia ja olla hissukseen raitisilmapuhallimista.

"Nyt tietoisuus on ihan eri tasolla ja työkuulturi muuttunut." Toinen Raution tarjoama esimerkki liittyy automaattimaskeihin, jotka rasittavat niskaa perinteisiä maskeja vähemmän. Ensin automaattimaskoja kenties karsastettiin hienosteluna, mutta hiljalleen uuden sukupolven tultua alalle ja automaattimaskien kehittyessä ne ovat yleistyneet huomattavasti.

"Nyt ajatellaan jo, että maski on henkilökohtainen varuste ja sen suhteen pitää olla valinnanvaraa."

Kulttuurikysymys

Rautio tietää myös, että hyvä kello kauas kikkaa: kun yritys panostaa hitsarien varusteisiin ja välineisiin ja todella näyttää, että väestä pidetään huolta, tästä on paljon apua esimerkiksi rekrytoinnissa.

"Konepajoilla on iso huoli, mistä saadaan ammattitaitoisia hitsareita eläkkeelle jäävien tilalle. Vastuunsa näyttäneen työnantajan on helpompi houkuttaa päteviä työvoimaa kuin sellaisen, jolla turvallisuusasiat ei ole erityinen prioriteetti."

Samalla on tietenkin selvää, että hitsarin niellessä käryä keuhkoihin vuodesta toiseen, tämä enemmän tai myöhemmin näkyy sairauspoissaoloina, joita ei yksikään firma Suomessa varsinaisesti rakasta.

"Turvallisuusasioihin laiminlyönti kostautuu, koska sairastaminen on kallista." ■

